

II. Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků

Rok 2004 byl dalším krokem k dovršení další etapy reformy veřejné územní správy. Je to kontinuální proces, který se dotýká jak ústřední správy, tak územní správy. Reforma veřejné správy představuje komplexní systémovou změnu, decentralizaci a dekoncentraci s důrazem na zvýšení kvality výkonu veřejné správy jako služby pro občany. Podstatnou částí reformy je vrátit ústřední správě pouze koncepční, legislativní, metodickou, koordinační a kontrolní činnost a zároveň potlačit na této úrovni operativní funkce, zlepšit úroveň komunikace a koordinace mezi ústřední státní správou a veřejnou územní správou a poskytovat občanům veřejné služby na standardní úrovni a při efektivním využití vynaložených nákladů. Dalším důvodem pro reformu veřejné územní správy je rovněž dlouhodobě nevyhovující územně správní uspořádání.

Dne 1. července 2004 nabyl účinnosti zákon č. 387/2004 Sb., o změnách krajů s tím, že se do 31. prosince 2004 použijí pouze vybraná ustanovení, a to jen pro postupy a úkoly k zabezpečení voleb do zastupitelstev krajů v roce 2004. Tento zákon řeší přechod obcí z kraje do kraje, a to po vzájemné dohodě dotčených obcí a příslušných krajů.

Změna územní působnosti orgánů státu na okresní úrovni byla pro rok 2004 prozatím zajištěna novelou vyhlášky č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky.

V souladu s usnesením vlády ČR č. 238/2004 o postupu optimalizace právního a ekonomického prostředí pro výkon veřejné správy orgány územních samosprávných celků bylo v průběhu roku 2004 prověřováno, zda kompetence, které byly převedeny na orgány územních samosprávných celků v rámci ukončení činnosti okresních úřadů, byly převedeny vhodně a zda úkoly vyplývající z těchto změn jim nezpůsobují vážné problémy.

Na splnění citovaného úkolu se podílela svými podněty ministerstva a další ústřední orgány státní správy, kraje a Svaz měst a obcí České republiky. Po jejich vyhodnocení a vypracování návrhu na řešení aktuálních problémů, které vznikají územním samosprávným celkům při výkonu působností, bude předložen vládě

ucelený materiál, který by měl být prvním krokem směřujícím k systematické tvorbě právního prostředí pro výkon veřejné správy. Je to kontinuální proces, jejímž hlavním cílem bylo dokončení decentralizace výkonu státní správy, a to jak ve správním řízení tak i v hospodářském řízení organizací zabezpečujících služby občanům.

1. Celkové výsledky hospodaření krajů, obcí a DSO

Územní samosprávné celky jsou tvořeny rozpočty obcí a rozpočty krajů.

Kraje, obce a dobrovolné svazky obcí získaly v roce 2004 do svých rozpočtů celkem **308,9 mld Kč**, což představuje plnění rozpočtu na 101,6 %. Obce a dobrovolné svazky obcí (dále jen „obce“) se na celkových příjmech podílely 80,4 %.

V roce 2004 bylo financování krajů zabezpečeno především formou dotací ze státního rozpočtu, které představují více než čtyři pětiny rozpočtu, dále z daňových výnosů delegovaných na kraje a zbývající zdroje tvořily nedaňové příjmy. U obcí byly naopak hlavním zdrojem financování veřejných statků daňové příjmy.

Celkové výdaje územních samosprávných celků byly čerpány ve výši **317,8 mld Kč**, tj. plnění na 102,4 %. Obce se na celkových výdajích podílejí 81,3 %.

Tabulka č.1

Bilance příjmů a výdajů obcí a krajů k 31.12.2004

(v mil. Kč)

Ukazatel	Skutečnost k 31.12.2003	Rozpočet 2004		Skutečnost k 31.12.2004
		schválený	po změnách	
Příjmy celkem po opravě (po konsolidaci)	301 894,0	300 952,7	304 101,6	308 865,6
Výdaje celkem (po konsolidaci)	304 842,1	307 217,5	310 366,4	317 805,2
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci)	-2 948,1	-6 264,8	-6 264,8	-8 939,6

Kraje a obce skončily své hospodaření v roce 2004 převahou výdajů nad příjmy ve výši **9,0 mld Kč**.

Kraje vykazují přebytek ve výši 0,8 mld Kč, obce schodek ve výši 9,8 mld Kč.

Kraje vykazují na bankovních účtech ke konci sledovaného období 4,3 mld Kč, obce 42,0 mld Kč.

Hodnocení plnění příjmů a výdajů krajů a obcí za rok 2004 je provedeno samostatně. Vývoj finančního hospodaření krajů a obcí je hodnocen ve srovnání s dosaženou skutečností roku 2003 a s rozpočtem po změnách na rok 2004.

2. Příjmy a výdaje krajů

Od 1. ledna 2001 začaly kraje vykonávat jim svěřené působnosti na úseku výkonu státní správy. Byl na ně postupně převáděn majetek státu na základě zákona č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů, k postupnému převodu organizací z majetku státu do vlastnictví krajů včetně funkce zřizovatele k příspěvkovým organizacím a organizačním složkám v odvětví školství, kultury, dopravy, zdravotnictví a sociální péče.

V průběhu roku 2002 probíhaly přípravné práce související především s převodem kompetencí z okresních úřadů na ostatní subjekty. Na krajské úřady bylo převedeno 551 organizací, z nichž téměř polovinu (265 organizací) představují zařízení poskytující sociální služby.

Rok 2003 znamenal pro kraje výrazné rozšíření agend jak správních činností tak zejména zřizovatelských funkcí, které se zánikem okresních úřadů zajišťují kraje jak v samostatné tak přenesené působnosti. Na financování výkonu správních činností a zřizovatelských funkcí převedených na kraje z okresních úřadů a Ministerstva zdravotnictví nebyly v roce 2003 krajům stanoveny zvýšené podíly na daňových příjmech a veškeré výdaje související s reformou veřejné územní správy, které přešly

do působnosti krajů, byly v roce 2003 financovány dotacemi ze státního rozpočtu. Financování převedených aktivit bylo zabezpečeno dotacemi ze státního rozpočtu v rámci finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů a k rozpočtu hlavního města Prahy.

Změna rozpočtového určení daní měla být realizována v roce 2004. Do daňových příjmů krajů měly být v roce 2004 převedeny spolu s převodem příslušných kompetencí finanční prostředky z kapitoly Všeobecná pokladní správa, z ostatních kapitol státního rozpočtu a z rozpočtu Státního fondu dopravní infrastruktury. Podíl krajů na sdílených daních se měl zvýšit z 3,1% na 10,32 %. Novela zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů daní nebyla nakonec schválena a veškeré výdaje související s reformou veřejné územní správy, které přešly do působnosti krajů, byly v roce 2004 financovány dotacemi ze státního rozpočtu.

Ve státním rozpočtu na rok 2004 byly prostředky na financování krajů zahrnuty ve finančním vztahu k rozpočtům krajů, na financování běžného a investičního rozvoje územních samosprávných celků byly prostředky vyčleněny v ukazateli Další prostředky pro územní samosprávné celky v kapitole Všeobecná pokladní správa. Výdaje na regionální školství byly zahrnuty v kapitole Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, výdaje na podporu lesního hospodářství v kapitole Ministerstva zemědělství a výdaje na zajištění funkcí regionálních knihoven v kapitole Ministerstva kultury. Opravy, údržba a investice u silnic II. a III. třídy byly i nadále financovány Státním fondem dopravní infrastruktury.

Celkové příjmy krajů činily ke konci sledovaného roku **100,7 mld Kč**, z toho přijaté dotace včetně státních fondů poskytnuté krajům ve výši 84,6 mld Kč.

Kraje byly v roce 2004 i nadále příjemci daňových příjmů, které byly na kraje delegovány v roce 2002 zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní). Podíl krajů na sdílených daních se zvýšil z 3,1 % na 8,92 %.

Tabulka č.2

Bilance příjmů a výdajů krajů k 31.12.2004

(v mil. Kč)

Ukazatel	Skutečnost k 31.12. 2004
Daňové příjmy	12 580,1
Nedaňové příjmy	3 177,5
Kapitálové příjmy	341,6
Přijaté dotace včetně převodů z fondů	84 614,0
Příjmy celkem (po konsolidaci)	100 713,2
Běžné výdaje	88 384,9
Kapitálové výdaje	11 501,2
Výdaje celkem (po konsolidaci)	99 886,1
Saldo příjmů a výdajů	827,1

Podle novely zákona o rozpočtovém určení daní daňové příjmy jednotlivých krajů tvoří:

- a) daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušný kraj, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- b) podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,
- c) podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- d) podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby,

- e) podíl na 8,92 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob sníženého o výnosy uvedené v písmenech c) a d),
- f) podíl na 8,92 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob, s výjimkou výnosů uvedených v písmenu a) a výnosů daně z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou.

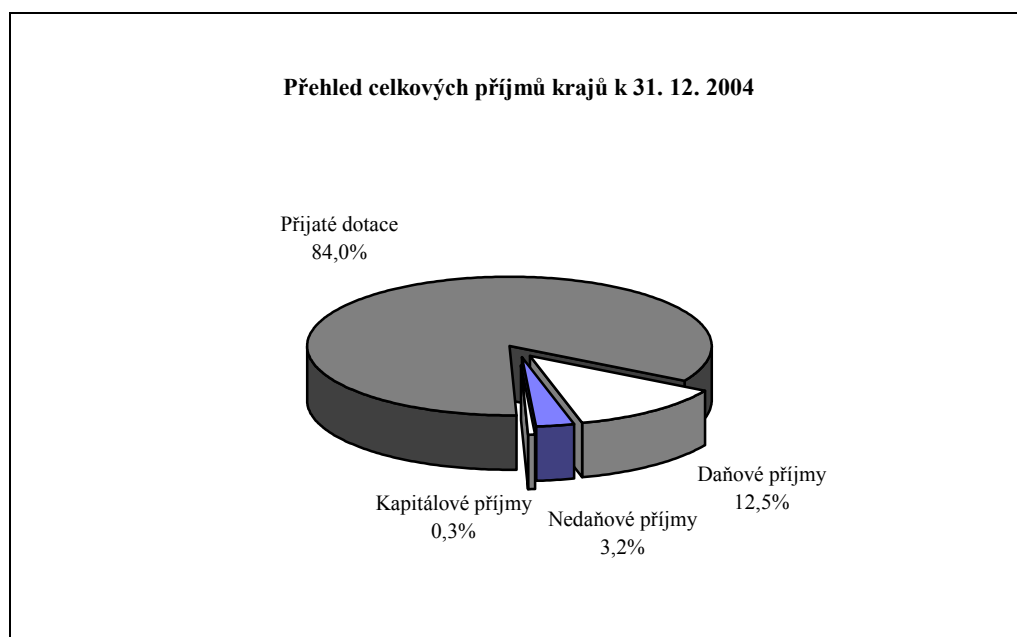
Kraje vykázaly ke konci roku **daňové příjmy** ve výši 12,6 mld Kč, tj. plnění 99,1 %. Podíl daňových příjmů na celkových příjmech činil v tomto období 12,5 %, což je o 0,6 % více proti předchozímu roku.

Daň z příjmů fyzických osob dosáhla ke konci sledovaného období výše 3,7 mld Kč a daň z příjmů právnických osob 3,7 mld Kč. Objemově nejvýznamnější je daň z přidané hodnoty, která je vykazována ve výši 5,2 mld Kč a tvoří více než dvě pětiny daňových příjmů krajů.

Proti roku minulému došlo k nárůstu daňových příjmů o 10,4 %, tj. v absolutním vyjádření o 1,2 mld Kč. Daň z přidané hodnoty vzrostla o 0,4 mld Kč, daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků vzrostla o 0,3 mld Kč, nejvyšší nárůst vykazuje daň z příjmů právnických osob, a to o 0,5 mld Kč.

Strukturu jednotlivých druhů příjmů krajů ke konci roku 2004 znázorňuje následující graf:

Graf č.1

Zbývající část vlastních příjmů tvoří nedaňové a kapitálové příjmy. **Nedaňové příjmy** dosáhly ke konci sledovaného období výši 3,2 mld Kč, tj. plnění na 211,8 %. Proti roku předchozímu se nedaňové příjmy výrazně zvýšily, a to o 1,8 mld Kč. Nejvyšší nárůst příjmů zaznamenala položka odvody příspěvkových organizací, které byly v roce 2004 nařízeny v odvětví dopravy, sociálních služeb a školství. Jednalo se o odvody z investičních fondů, které byly v rozpočtu kraje následně použity na opravy, rekonstrukce a modernizace majetku ve vlastnictví kraje. Odvody příspěvkových organizací činily ve sledovaném období 1,1 mld Kč.

K významnému nárůstu došlo i u položky příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatních nedaňových příjmů, a to především na položce platby za odebrané množství podzemní vody (zahrnuje poplatky za skutečný odběr podzemní vody podle vodního zákona) a položce přijaté neinvestiční dary.

Kapitálové příjmy dosáhly výše 0,3 mld Kč, téměř veškeré příjmy tvoří příjmy z prodeje dlouhodobého majetku.

Vlastní příjmy krajů dosáhly výše 16,1 mld Kč, tj. o 3,0 mld Kč více proti minulému roku a představovaly 16,0 % jejich celkových příjmů. Zbývající část příjmů tvoří dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů.

Tabulka č. 3

Vývoj vlastních příjmů krajů a jejich podílu na celkových příjmech:

(v mil. Kč)

	Vlastní příjmy	Přijaté dotace	Celkové příjmy	Podíl vlastních příjmů na celkových (v %)
rok 2003	13 056,6	82 761,2	95 817,7	13,6
rok 2004	16 099,2	84 614,0	100 713,2	16,0

Hlavním zdrojem příjmů krajů byly v roce 2004 stejně jako v předchozích letech **dotace ze státního rozpočtu**. Dotace krajů tvoří dotace obsažené ve finančním vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů zahrnuté v kapitole Všeobecná pokladní správa (dále jen „VPS“), ostatní dotace v kapitole VPS a dotace z ostatních kapitol státního rozpočtu a ze státních fondů. Celkem byly dotace rozpočtovány na rok 2004 ve výši 94,0 mld Kč.

Kraje vykázaly ve svých příjmech ke konci sledovaného období přijaté investiční a neinvestiční dotace ze státního rozpočtu, Národního fondu a státních fondů v celkové výši 84,5 mld Kč.

Z rozpočtu kapitoly VPS byla krajům poskytnuta dotace v rámci finančního vztahu krajů ke státnímu rozpočtu a další účelové dotace. **Finanční vztah státního rozpočtu k rozpočtům krajů** byl rozpočtován ve výši 16,2 mld Kč.

Kraje přijaly do svých rozpočtů o 0,3 mld Kč méně. Rozdíl je způsoben u hlavního města Prahy, finanční vztah města Praha je definován částečně u krajů a částečně u obcí, ve výkaznictví je Praha vedena pouze jako obec.

Finanční vztah státního rozpočtu k rozpočtům krajů obsahoval následující dotace a příspěvky: příspěvek na výkon státní správy, příspěvek na dopravní obslužnost v drážní dopravě, příspěvek na dopravní obslužnost v autobusové dopravě, dotace na výkon zřizovatelských funkcí a činností převedených z okresních úřadů, obcí, případně resortů krajům včetně rozpočtových opatření, která se týkají dobilancování převodů funkcí a činností v rámci II. fáze reformy územní veřejné správy a dotace na financování reprodukce majetku územních samosprávných celků.

Příspěvek na výkon státní správy zahrnoval prostředky na financování výkonu přenesené působnosti vyplývající z I. fáze reformy územní veřejné správy, část prostředků (52,5 mil. Kč) byl určen na jednotky Sborů dobrovolných hasičů obcí, kterým kraje hradí náklady spojené se zásahy mimo jejich územní obvod a podílí se na financování jejich akceschopnosti, pořízení a na obnově požární techniky. Vzhledem k neustále rostoucí finanční náročnosti výkonu státní správy v přenesené působnosti byla pro rok 2004 realizována 5 % valorizace příspěvku, celkový objem představoval 0,4 mld Kč.

Příspěvek na dopravní obslužnost v drážní dopravě byl určen na částečnou úhradu prokazatelné ztráty ve veřejné drážní dopravě (mimo vlaků vyšší kategorie) vyplývající ze smlouvy o závazku veřejné služby dle zákona č. 266/1994 Sb., o drahách, ve znění pozdějších předpisů. Příspěvek byl určen na zabezpečení základní dopravní obslužnosti územního obvodu kraje, tj. přiměřené dopravy pro všechny dny v týdnu z důvodu veřejného zájmu, především do škol, do úřadů, k soudům, do zdravotnických zařízení poskytujících základní zdravotní péči a do zaměstnání včetně dopravy zpět. Příspěvek byl rozpočtován na úrovni roku 2003 ve výši 2,2 mld Kč.

Příspěvek na dopravní obslužnost v autobusové dopravě byl určen na částečnou úhradu prokazatelné ztráty pravidelné linkové autobusové dopravy vyplývající ze smlouvy o závazku veřejné služby dle zákona č. 111/94 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů, uzavřené mezi dopravním úřadem a dopravcem. Příspěvek byl určen též na zabezpečení základní dopravní obslužnosti územního obvodu kraje. Příspěvek nebyl určen na úhradu provozní ztráty městské hromadné dopravy. Rozpočtováný objem ve výši 2,8 mld Kč byl v průběhu roku posílen o 0,2 mld Kč (usnesení vlády ČR č. 515/2004). Zdrojem tohoto navýšení byla v souladu s citovaným usnesením vládní rozpočtová rezerva.

Z celkového rozpočtovaného objemu 9,1 mld Kč na dotace na výkon zřizovatelských funkcí a činností převedených z okresních úřadů, obcí a z Ministerstva zdravotnictví krajům připadá 85,0 % na výkon převedených zřizovatelských funkcí z okresních úřadů a obcí a z Ministerstva zdravotnictví na kraje. V tomto objemu jsou zahrnuty prostředky pro 562 organizací převedených na kraje. Téměř polovinu představují zařízení poskytující sociální služby (např. domovy důchodců, ústavy sociální péče, poradny). Další organizace tvoří zdravotnická zařízení (např. nemocnice, zdravotnické záchranné služby, dětské domovy), kulturní zařízení (např. divadla, muzea), popř. zařízení jiného typu. Zbývajících 15,0 % je určeno na financování funkčních míst převedených z okresních úřadů a z Ministerstva školství a na financování tzv. ostatních činností, které okresní úřady do roku 2002 zajišťovaly z mimorozpočtových zdrojů. Uvedené činnosti v převážné míře nezajišťovaly organizace zřizované okresními úřady, ale zejména další neziskové subjekty na základě smluv. Např. se jedná o lékařské služby první pomoci, lékárenské pohotovostní služby, výkony kalmetizačních sester, odvody branců atd. Součástí dotace byly finanční prostředky na zajištění činnosti sekretariátů regionálních rad podle usnesení vlády č. 810/2003, dotace na výkon zřizovatelských funkcí a činností

převedených z okresních úřadů, obcí případně resortů krajům. Rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé kraje vycházelo z počtu funkčních míst pro jednotlivé kraje a průměrných výdajů na jednotlivé funkční místo, příslušné podklady připravilo Ministerstvo pro místní rozvoj. Vzhledem k tomu, že po zpracování podkladů pro státní rozpočet Ministerstvo pro místní rozvoj zaměnilo některé ukazatele, bylo v průběhu roku 2004 realizováno rozpočtové opatření u krajů, které nemělo dopad do celkových objemů, ale které buď snížením nebo navýšením u některých krajů stanovilo finanční prostředky v návaznosti na upravené počty funkčních míst.

Dotační titul financování reprodukce majetku územních samosprávných celků v rozpočtovaném objemu 1,5 mld Kč nebyl určen pouze pro kraje, ale i pro obce v daném kraji. Smyslem dotace bylo flexibilní řešení především havarijních situací na majetku územních samosprávných celků. O konkrétním použití prostředků na svém území rozhodoval příslušný kraj. Na základě toho byla v rámci vnitřního členění této položky část finančních prostředků převedena do neinvestičních prostředků, souvisejících s realizací reprodukce majetku.

Zároveň byla z kapitoly VPS poskytnuta krajům částka 5,0 mld Kč, největší objem prostředků ve výši 3,8 mld Kč byl určen na financování běžného a investičního rozvoje územních samosprávných celků jako náhrada za prostředky, které měly kraje dostávat formou zvýšeného podílu na výnosech sdílených daní. Dále byly poskytnuty účelové prostředky např. na úhradu závazků zdravotnických zařízení bývalých okresních úřadů, na úhradu za ztráty dopravců za žakovské jízdné, na úhradu výdajů za činnosti v oblasti zabránění, rozvoje a šíření TBC a na úhradu faktur za likvidaci nepoužitelných léčiv. Dále na náhradu škody způsobené chráněným živočichem na základě zákona č. 115/2000 Sb., na prostředky na nové, dodatečné a opakované volby do obecních zastupitelstev, na volby do Evropské unie, na volby do Senátu a krajských zastupitelstev, na protiradonová opatření. Finanční prostředky byly též použity na úhradu výdajů spojených s činností koordinátorů romských poradců zřízených při krajích.

Z kapitoly státního rozpočtu **Operace státních finančních aktiv** (dále jen „OSFA“) byly převedeny krajům finanční prostředky ve výši 39,5 mil. Kč, prostředky byly směřovány především na zabezpečení činnosti krajských úřadů (nájemné, refundace výdajů za energie a služby v budovách krajských úřadů).

Kromě dotací z kapitoly VPS a OSFA byly z rozpočtů ostatních ústředních orgánů státní správy do rozpočtu krajů převedeny další finanční prostředky v souladu se schválenými programy na rok 2004. Největší objem dotací ve výši cca 58,5 mld Kč byl poskytnut z rozpočtu **Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy**, kde téměř celou výši dotací pokrývaly neinvestiční výdaje směřující především do oblasti přímých nákladů škol (platy, výdaje na učební pomůcky, a školní potřeby, výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků, služby apod.). Investiční dotace přijaté krajskými úřady byly určeny především na nákup učebních pomůcek a na obnovu budov a staveb základních a středních škol.

Ministerstvo zdravotnictví uvolnilo investiční prostředky ve výši cca 1,8 mld Kč především na podporu a optimalizaci sítě regionálních zdravotnických zařízení. Z **Ministerstva vnitra** získaly kraje finanční prostředky ve výši 0,5 mld Kč na výdaje související s reformou veřejné správy, především se jednalo o výstavbu a rekonstrukce sídel veřejné správy. Z rozpočtu kapitoly **Ministerstva kultury** přijaly kraje cca 0,3 mld Kč na regeneraci městských památkových rezervací, na řešení náhrady objektů vydaných v restituci, na opravy a rekonstrukce vybraných kulturních zařízení a na zajištění regionálních funkcí veřejných knihoven apod.

Ministerstvo průmyslu a obchodu uvolnilo v roce 2004 krajům finanční prostředky v celkovém objemu cca 0,2 mld Kč, které směřovaly na úsporná energetická opatření a především na výstavbu a technickou obnovu inženýrských sítí průmyslových zón. Z rozpočtu **Ministerstva pro místní rozvoj** byly poskytnuty účelové prostředky ve výši 0,1 mld Kč především na opravy bytového fondu poškozeného povodněmi.

Tabulka č.4

**Přehled o přijatých dotacích a půjčkách kraji
z rozpočtů jednotlivých kapitol a ze státních fondů v roce 2004**

(v mil. Kč)

Kapitola	Celkem	z toho:		
		Neinvestiční	Investiční	Půjčky
Úřad vlády ČR	3,6	3,6		
Ministerstvo obrany	3,3	3,3		
Ministerstvo práce a sociálních věcí	242,5	38,7	203,8	
Ministerstvo vnitra	530,7	2,6	528,1	
Ministerstvo životního prostředí	13,4	11,3	2,1	
Ministerstvo pro místní rozvoj	79,6	78,9	0,7	
Grantová agentura	2,1	2,1		
Ministerstvo průmyslu a obchodu	211,5		211,5	
Ministerstvo dopravy a spojů	1,0	1,0		
Ministerstvo zemědělství	62,2	5,8	56,4	
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	58 532,8	58 499,6	33,2	
Ministerstvo kultury	291,3	170,4	120,9	
Ministerstvo zdravotnictví	1 767,4	54,7	1 712,7	
Státní úřad pro jadernou bezpečnost	0,7	0,7		
Národní fond	48,1	4,5	43,6	
Operace státních finančních aktiv	39,5	26,0	13,5	
Všeobecná pokladní správa	20 800,1	17 051,6	3 748,5	
Státní fond životního prostředí	40,3	37,9	2,4	
Státní fond dopravní infrastruktury	1 848,6	144,7	1 703,9	
C e l k e m	84 518,7	76 137,4	8 381,3	0,0

Na financování dopravní infrastruktury poskytl krajům **Státní fond dopravní infrastruktury** účelové dotace v celkovém objemu cca 1,8 mld Kč. V daném případě se jednalo především o investiční prostředky, které směřovaly na výstavbu a obnovu silniční sítě.

V roce 2004 získaly kraje do svých rozpočtů dotace z **Národního fondu** v objemu 48,1 mil. Kč. Z Národního fondu byly poskytnuty dotace např. na

poskytování služeb k pokrytí okamžitých potřeb obyvatelstva postiženého povodněmi, na přeshraniční spolupráci s Německem, Rakouskem a Polskem.

Celkové dotace přijaté kraji ze státního rozpočtu, Národního fondu a státních fondů činily 84,5 mld Kč.

Výdaje

Celkové výdaje krajů byly čerpány ve výši 99,9 mld Kč.

Tabulka č.5

Vývoj výdajů krajů v letech 2001-2004

(v mil. Kč)

Ukazatel	Skutečnost 2001	Skutečnost 2002	Skutečnost 2003	Skutečnost 2004	Rozdíl 2004-2003
I. Běžné výdaje (po konsolidaci)	13 221,5	32 070,2	84 961,5	88 384,9	3 423,4
z toho :					
Platy zaměst. a ost.platby za proved. práci	453,1	813,4	1 563,5	1 641,8	78,3
Nákup materiálu	275,0	234,5	285,7	259,7	-26,0
Nákup vody,paliv,energie,služeb a ost.nákupy	206,9	641,2	2 175,5	1 918,8	-256,7
Výdaje na dopravní územní obslužnost		0,1	4 144,6	4 835,0	690,4
Neinvestiční dotace podnik. subjektům	783,8	1 526,5	2 408,0	2 696,4	288,4
Neinvestiční dotace nezisk. a podob. organ.	363,8	408,1	687,1	1 145,9	458,8
Neinvestiční transfery příspěv. a pod. organ.	10 670,2	25 840,4	39 260,7	39 572,0	311,3
II. Kapitálové výdaje (po konsolidaci)	1 223,3	3 733,5	9 365,8	11 501,2	2 135,4
z toho :					
Investiční nákupy a související výdaje	126,8	1 195,9	3 276,7	4 963,6	1 686,9
Investiční dotace podnikatelským subjektům		5,9	81,7	222,9	141,2
Investiční dotace nezisk a podob. organ.		43,9	91,8	108,2	16,4
Investiční dotace příspěvkovým organizacím	1 070,1	2 321,4	5 481,5	4 922,6	-558,9
Výdaje celkem (po konsolidaci)	14 444,8	35 803,7	94 327,3	99 886,1	5 558,8

Běžné výdaje krajů dosáhly výše 88,4 mld Kč, tj. 88,5 % z jejich celkových výdajů. Téměř polovinu tohoto objemu kraje vykázaly na položce neinvestiční

transfery příspěvkovým organizacím, a to zejména v odvětví školství, zdravotnictví, sociální péče a kultury, což souvisí s financováním vysokého počtu organizací, které byly v rámci další etapy reformy veřejné územní správy převedeny na kraje.

V běžných výdajích krajů se promítly především neinvestiční dotace z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na úhradu přímých nákladů na vzdělávání pro střední školy, jichž jsou kraje zřizovateli.

Kromě toho se v běžných výdajích krajů promítly neinvestiční prostředky, které jim byly poskytnuty v rámci finančního vztahu jako příspěvek na výkon státní správy a příspěvek na dopravní obslužnost v autobusové a v drážní dopravě. Kraje vykázaly na této položce čerpání v celkové výši 4,8 mld Kč, což je o 0,7 mld Kč více než v roce 2003.

Kraje v rámci běžných výdajů čerpaly v průběhu sledovaného období výdaje související s výkonem zřizovatelských funkcí a činností převedených z okresních úřadů, obcí a případně resortů krajům. Jednalo se o realizaci dalšího etapy postupu reformy veřejné územní správy, kterou bylo nutné dořešit.

V průběhu roku 2004 kraje čerpaly ve svých výdajích další finanční prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu na úhradu závazků zdravotnických zařízení, které byly na kraje převedeny v rámci reformy veřejné územní správy. Jednalo se o okresní nemocnice, jejichž zřizovateli se v roce 2003 staly kraje.

Úhrada ztráty bývalých okresních nemocnic byla schválena usnesením vlády č. 1153 ze dne 12. listopadu 2003 na zabezpečení výkonu zřizovatelských služeb z funkcí okresních úřadů, obcí a z Ministerstva zdravotnictví. Krajům byly stanoveny podmínky pro čerpání těchto finančních prostředků a bylo jim uloženo, aby podaly Ministerstvu financí písemnou zprávu o způsobu splnění těchto podmínek. Kraje tento úkol splnily. Finanční prostředky byly použity pouze pro zdravotnické příspěvkové organizace a výhradně na vyrovnání v těch v případech, kdy věřitel uplatňoval ručení po státu respektive po Ministerstvu financí, zároveň je kraje v souladu s citovaným usnesením použily na úhradu závazků vzniklých k 31.12. 2002, které byly předmětem žalob nebo návrhů na konkurzy.

Kraje dále čerpaly neinvestiční dotace poskytnuté na úhradu výdajů v rámci programu regenerace městských památkových rezervací, na úhradu výdajů spojených s likvidací léčiv, na úhradu výdajů spojených s konáním voleb do krajských zastupitelstev a do jedné třetiny Senátu a na úhradu výdajů spojených s realizací státní informační politiky v krajích.

Výdaje krajů **na nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatní nákupy** se snížily proti roku 2003 o 0,3 mld Kč.

Kraje ve srovnání se stejným obdobím minulého roku vykázaly mírné zvýšení čerpání běžných výdajů na **položce platy zaměstnanců** a ostatní platby za provedenou práci.

Nejvíce, a to 44,8 %, se na čerpání běžných výdajů podílely **neinvestiční transfery příspěvkovým organizacím**, a to do oblasti školství (gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště), sociální péče (sociální ústavy pro mládež včetně diagnostických ústavů, domovy důchodců) a zdravotnictví (nemocnice, záchranná zdravotnická služba). Kraje vykázaly nárůst u této položky ve srovnání s minulým rokem pouze o 0,3 mld Kč.

Kapitálové výdaje krajů se na jejich celkových výdajích podílely 11,5 %. V průběhu sledovaného období byly realizovány investiční akce převážně v odvětví zdravotnictví formou investičních příspěvků příspěvkovým organizacím, které činily téměř 50,0 % z kapitálových výdajů krajů. Dalšími odvětvími, kde kraje vykázaly vyšší čerpání kapitálových výdajů bylo vzdělání a doprava. Proti stejnému období roku 2003 se zvýšily objemy kapitálových výdajů krajských úřadů směřované na pořízení hmotného a nehmotného investičního majetku o zhruba 2,1 mld Kč.

Kromě toho se v kapitálových výdajích krajů promítly dotace na výstavbu sídel krajů, na podporu a optimalizaci sítě regionálních zdravotnických zařízení a na financování investičního rozvoje územních samosprávných celků a dotace z rozpočtu Státního fondu dopravní infrastruktury. Kraje vykázaly na položce **investiční nákupy** ve srovnání s rokem 2003 vyšší čerpání o 1,7 mld Kč.

Z podkladů, které kraje předložily, je patrné, že jako **zřizovatelé příspěvkových organizací** se s větší pozorností věnovaly v průběhu roku vývoji jejich finančního hospodaření. Z předběžných výsledků hospodaření příspěvkových organizací vyplývá, že většina z nich skončila své hospodaření jako vyrovnané nebo se ziskem, počty příspěvkových organizací, které skončily své hospodaření se ztrátou, jsou podstatně nižší.

Výsledky hospodaření příspěvkových organizací byly ovlivněny výraznou úsporou nákladů, zpřísněným dohledem nových zřizovatelů na jejich hospodaření a nastavených restriktivních opatření, zvýšením výnosů případně i doplňkovou činností (v odvětví školství) a zejména metodickou změnou v oblasti účetnictví, která spočívá ve snížení investičního fondu nekrytého peněžními prostředky. Vyhodnocení míry dopadu těchto faktorů do výsledků hospodaření příspěvkových organizací si vyžádá delší časové období.

Z výčtu těchto důvodů zatím nelze odvodit, zda se jedná o trvalý pozitivní trend v oblasti hospodaření příspěvkových organizací. Skutečností zůstává, že některé organizace, které v minulých letech hospodařily se ztrátou, skončily své hospodaření v roce 2004 se zlepšeným hospodářským výsledkem a v následujícím období se budou vyrovnávat jen se ztrátami z minulých let.

O řešení ztrátovosti a o rozdělení zlepšeného hospodářského výsledku budou zřizovatelé rozhodovat v následujícím období, převažovat bude tendence maximálních přídělů do rezervních fondů, které lze využít jako doplňkové zdroje do oblasti provozu nebo do oblasti investičního rozvoje organizace.

Tento trend se také projevil u nemocnic, z nichž většina rovněž vykazala vyrovnané hospodaření za rok 2004, aniž by tento fakt snížil kvalitu poskytovaných odborných služeb, zatím nedochází k omezování nebo k likvidaci méně výdělečných lékařských oborů. Na zlepšených výsledcích hospodaření nemocnic se projevuje snížení počtu administrativních pracovníků, zabezpečování obslužných provozů nižšími náklady, zavádění nových informačních systémů a technologií apod.

Nelze však opomenout ani pozitivní dopad na jejich hospodaření v případě finanční pomoci státu na oddlužení bývalých okresních nemocnic. Současně je nutné

připomenout i ten fakt, že kraje ve svých výdajích spotřebovaly cca 1,7 mld Kč ze státního rozpočtu na podporu a optimalizaci sítě zdravotnických zařízení a na podporu rozvoje a obnovy jejich materiálně technické základny.

Nicméně přes tyto pozitivní výsledky hospodaření nemocnic za rok 2004 nedochází k výrazným posunům v objemech jejich závazků a pohledávek. Otázkou zůstává zda úspory realizované v průběhu roku 2004, které se promítly ve zlepšených výsledcích hospodaření mají z hlediska jejich dopadu dlouhodobý nebo pouze jednorázový efekt. Protože dosud nedochází ke změnám v oblasti financování zdravotnictví, je předčasné predikovat další vývoj v této oblasti.

Většina krajů zaúčtovala do svých výdajů poskytnutí dalších neinvestičních a investičních dotací obcím z vlastních zdrojů na základě rozhodnutí krajských zastupitelstev. Kraje ze svých výdajů uvolnily v průběhu roku 2004 cca 1,2 mld Kč.

Jednalo se zejména o běžné výdaje na zabezpečení lékařské služby první pomoci a zdravotnické záchranné služby, na sociální služby, na rozvoj infrastruktury měst a obcí, na činnost dobrovolných hasičských sborů, na územně plánovací dokumentaci obcí, na zdravotnické a kulturní projekty, na oblast sportu a tělovýchovy, na opravy a rekonstrukce kulturních památek, na školní soutěže, na opravy a údržbu místních komunikací, na volnočasové aktivity a na projektovou dokumentaci modelů projektů v rámci strukturálních fondů EU.

Kapitálové dotace, které kraje uvolnily z vlastních zdrojů do rozpočtů obcí, byly směřovány na Program obnovy venkova, pro dobrovolné hasičské sbory, na výstavbu sportovních zařízení, na podporu domovů důchodců, na sběr a třídění tuhých komunálních odpadů, na řešení havarijních stavů vodovodů apod.

Některé kraje v časovém předstihu vyhlásily programové okruhy a podmínky pro čerpání v rámci stanovených titulů, některé kraje si vytvořily fondy a stanovily závazné podmínky pro čerpání z nich.

Z porovnání celkových výdajů krajů v letech 2003 a 2004 vyplývá, že téměř u všech odvětví došlo k meziročnímu nárůstu. Výjimkou je odvětví zdravotnictví. Kraje ze svých výdajů sice uvolnily vyšší objemy na lékařskou službu první pomoci a na činnost zdravotnické záchranné služby, ale současně snížily výdaje pro nemocnice, a to o cca 2,1 mld Kč. Toto snížení lze vysvětlit mimo jiné tím, že některé kraje přistoupily u nemocnic ke změně hospodářsko právní formy. Jejich činnost byla ukončena jako příspěvková organizace a tyto nemocnice byly založeny jako obchodní společnosti.

3. Příjmy a výdaje obcí

Celkové příjmy obcí dosáhly ke konci sledovaného období **248,5 mld Kč**, což je o 4,5 mld Kč více proti minulému roku, tj. nárůst o 1,8 %. Obce vykazují plnění rozpočtu po změnách ve výši 126,8 %.

Základním zdrojem příjmů obcí jsou daňové příjmy, které tvoří téměř 47 % celkových příjmů obcí. Nedaňové příjmy se podílejí na příjmech obcí zhruba 9 % a kapitálové příjmy téměř 5 %. Vlastní příjmy obcí tvoří téměř 61 % rozpočtu obcí. Druhou objemově nejvýznamnější položkou jsou přijaté dotace ze státního rozpočtu, státních fondů a Národního fondu, které se na celkových příjmech podílejí 21 %. Zbývající část dotací pro obce tvoří dotace od krajů a převody z vlastních fondů, které tvoří 18 %.

Tabulka č. 6

Porovnání příjmů obcí za rok 2003 a 2004

(v mil. Kč)

Ukazatel	Obce skutečnost k 31.12.2003	Rozpočet		Obce skutečnost k 31.12.2004	Index 04/03
		schválený	po změnách		
I. Daňové příjmy	107 495,5	112 400,0	112 400,0	116 126,3	108,0
z toho :					
Daně z příjmů fyzických osob	31 059,4	34 600,0	34 600,0	34 415,1	110,8
Daně z příjmů právnických osob	28 411,5	29 100,0	29 100,0	30 585,1	107,7
Daň z přidané hodnoty	33 904,1	36 000,0	36 000,0	36 227,5	106,9
Poplatky a daně z vybr. činností a služeb	9 285,7	8 000,0	8 000,0	9 971,9	107,4
Daň z nemovitostí	4 827,9	4 700,0	4 700,0	4 919,4	101,9
II. Nedaňové příjmy (po konsolidaci)	22 812,1	23 700,0	23 700,0	23 446,9	102,8
III. Kapitálové příjmy	12 030,1	10 500,0	10 500,0	11 122,5	92,5
Vlastní příjmy (po konsolidaci)	142 337,7	146 600,0	146 600,0	150 695,7	105,9
IV. Přijaté dotace (po konsolidaci)	101 629,4	50 551,1	49 347,2	97 778,6	96,2
<i>Běžné přijaté dotace (po konsolidaci)</i>	81 338,8	35 522,0	35 557,7	78 220,0	96,2
<i>Kapitálové přijaté dotace (po konsolidaci)</i>	20 290,6	15 029,1	13 789,5	19 558,6	96,4
Příjmy celkem po opravě (po konsolidaci)	243 967,3	197 151,1	195 947,2	248 474,1	101,8

Daňové příjmy rozpočtů obcí byly v roce 2004 naplňovány podle zákona o rozpočtovém určení daní č. 243/2000 Sb., ve znění pozdějších právních zákonů.

Daňové příjmy rozpočtů obcí v roce 2004 tvořily stejně jako v roce 2003:

- a) výnos daně z nemovitosti, příjemcem je ta obec, na jejímž území se nemovitost nachází,
- b) podíl na 20,59 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,
- c) podíl na 20,59 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně podle zákona o daních z příjmů,
- d) podíl na 20,59 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby, s výjimkou výnosů uvedených pod písm. c),
- e) podíl na 20,59 % z 60 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob, sníženého o výnosy uvedené v písmenech c) a d),
- f) podíl na 20,59 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob, s výjimkou výnosů uvedených v písmenech h) a v § 3 odst. 1 písm.a),
- g) 30 % z výnosu záloh na daň z příjmů fyzických osob, které mají na území obce bydliště ke dni jejich splatnosti, a výnosu daně (vyrovnání a dodatečně přiznaná nebo dodatečně vyměřená daň) z příjmů fyzických osob, které měly na území obce bydliště k poslednímu dni zdaňovacího období, k němuž se daňová povinnost vztahuje, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby a s výjimkou daně (záloh na daň) z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků srážených a odváděných plátcem daně. Bydlištěm se pro tyto účely tohoto zákona rozumí místo trvalého pobytu fyzické osoby,
- h) daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- i) podíl na 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně z příjmů, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby.

Daňové příjmy obcí vykázaly ke konci roku objem 116,1 mld Kč, tj. 103,3 % rozpočtu po změnách. Obce vykázaly v absolutním vyjádření ve srovnání s rokem 2003 přírůstek 8,6 mld Kč. Podíl daňových příjmů na celkových příjmech se proti minulému roku zvýšil o 2,7 %.

Daň z příjmů fyzických osob dosáhla ke konci sledovaného období výše 34,4 mld Kč, což je 99,5 % celoročního rozpočtovaného objemu. Proti roku minulému se jedná o růst ve výši 3,4 mld Kč.

Daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků činily ke konci sledovaného období 23,0 mld Kč, tj. plnění rozpočtu na 102,3 %. Ve srovnání s rokem předchozím se výnos daně zvýšil o 2,1 mld Kč. Příznivý vývoj souvisí s růstem mezd a platů.

Daň z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti je vykazována v účetnictví obcí v objemu 9,9 mld Kč, tj. plnění na 90,4 % a ve srovnání s rokem předchozím se výnos daně zvýšil o 1,1 mld Kč.

Daň z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů zahrnuje daně z úroků, dividend a jiných kapitálových výnosů a daně z jiných příjmů vybírané srážkou podle zvláštní sazby, nelze-li je oddělit od inkasa daně z kapitálových výnosů. Obce získaly příjmy z této daně téměř o 0,3 mld Kč více než v roce minulém, tj. 1,5 mld Kč.

Daň z příjmů právnických osob byla zaúčtována u obcí ve výši 30,6 mld Kč, tj. 105,1 % rozpočtovaného objemu. Ve srovnání s předchozím obdobím je to o 2,2 mld Kč více. Z toho činí **daň z příjmů právnických osob** 24,6 mld Kč, tj. plnění na 107,9 %, v absolutním vyjádření byl výnos této daně vyšší o 2,1 mld Kč.

Výnos **daně z příjmů právnických osob za obce**, kde poplatníkem je obec, činí 6,0 mld Kč, což představuje plnění rozpočtu na 95,0 %. Jedná se o podnikatelské aktivity obcí, kdy obce jsou plátcí daně, daň neodvádějí, pouze ji promítají ve svém účetnictví.

Daň z přidané hodnoty, která je další sdílenou daní obcí a státního rozpočtu, činila u obcí 36,2 mld Kč a byla o 2,3 mld Kč vyšší proti minulému roku. Daň z přidané hodnoty je stejně jako u krajů objemově nejvýznamnějším daňovým příjmem a podílí se téměř třetinou na celkových daňových příjmech obcí. Nárůst daně je důsledkem přijetí dvou novel zákona o dani z přidané hodnoty, které zohledňují vstup České republiky do Evropské unie a jsou součástí vládou schválené Koncepce reformy veřejných rozpočtů.

Výnos **daně z nemovitostí** se v porovnání s rokem předchozím zvýšil o 0,1 mld Kč, obce zaúčtovaly do svých příjmů 4,9 mld Kč.

Do daňových příjmů jsou zahrnuty i **poplatky a odvody v oblasti životního prostředí**, které představují povinnou platbu za využívání životního prostředí, jako např. poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových, poplatky za znečišťování ovzduší, poplatky za uložení odpadů, poplatek za likvidaci komunálního odpadu, odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu, poplatky za odnětí pozemků plnění funkcí lesa, poplatky za povolené vypouštění odpadních vod do vod podzemních a registrační a evidenční poplatky za obaly. Plnění ve výši 4,6 mld Kč představuje zvýšení příjmů o 0,2 mld Kč proti minulému roku. Objemově nejvýznamnější položku představují poplatky za likvidaci komunálního odpadu, které dosáhly výše 3,5 mld Kč.

Položka **místní poplatky z vybraných činností a služeb** zahrnuje především místní poplatky ukládané za účelem zdanění (často i regulace) určité aktivity či vyjadřující určité místní specifikum. Jedná se o poplatky ze psů, za lázeňský a rekreační pobyt, za užívání veřejného prostranství, ze vstupného, z ubytovací kapacity, poplatek za povolení k vjezdu do vybraných míst, poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj a poplatek za zhodnocení stavebního pozemku. Plnění ve výši 2,4 mld Kč znamená zvýšení těchto příjmů o 0,2 mld Kč. Největší objem prostředků ve výši 0,9 mld Kč získaly obce z poplatku za provozovaný výherní hrací přístroj a dále prostředky ve výši 0,6 mld Kč z poplatků za užívání veřejného prostranství.

Do položky **ostatní odvody z vybraných činností a služeb** byly zahrnuty odvody části výtěžku z provozování loterií a jiných podobných her na veřejně prospěšné účely. Na odvodech bylo vybráno téměř 0,5 mld Kč, což je na úrovni roku minulého.

Součástí daňových příjmů jsou **správní poplatky**, které zahrnují poplatky stanovené zákonem o správních poplatcích za správní úkony a správní řízení, jehož výsledkem jsou vydaná povolení, rozhodnutí apod. upravená zvláštními zákony. Na těchto poplatcích bylo vybráno 2,5 mld Kč, tj. o 0,2 mld Kč více proti minulému roku.

Nedaňové příjmy dosáhly výše **23,4 mld Kč** a proti roku minulému vzrostly o 0,6 mld Kč. Podíl nedaňových příjmů na celkových příjmech činil v uplynulém roce 9,4 %.

Objemově nejvýznamnější položkou nedaňových příjmů jsou **příjmy z pronájmu majetku**, které dosáhly výše **8,6 mld Kč**, a zůstává na úrovni roku minulého. Zahrnuje příjmy z nájemného samotných pozemků, budov a jejich částí a pronájmu movitých věcí.

Položka **příjmy z vlastní činnosti** se proti roku minulému nepatrně snížila o 0,1 mld Kč a dosáhla výše 5,3 mld Kč. Pokles vyplývá zejména z převodu organizačních složek na příspěvkové organizace, především v odvětví školství. Tato položka zahrnuje příjmy spojené s poskytováním veřejných služeb, za které je inkasován určitý poplatek, např. příjmy za úhrady příspěvku rodičů na částečnou úhradu neinvestičních nákladů při pobytu dětí v jeslích, mateřských školách, uměleckých školách, školních družinách, klubech (nižší příjmy jsou ovlivněny snižováním počtu dětí v předškolních a školních zařízeních včetně zájmových aktivit). Dále za odvoz komunálních odpadů zpoplatňovaných na základě smluvního vztahu s majiteli nemovitostí, příjmy inkasované za poskytování informací podle zákona č. 106/99 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Položka zahrnuje i příjmy za úplatné využití komunikací a příjmy za vstup na cizí pozemky.

Na **příjmech z úroků** bylo inkasováno **2,0 mld Kč**, proti roku předchozímu se jedná o růst ve výši 0,1 mld Kč. Vývoj této položky je spojen s kapitálovými příjmy, zejména s finančními operacemi obcí na kapitálovém trhu.

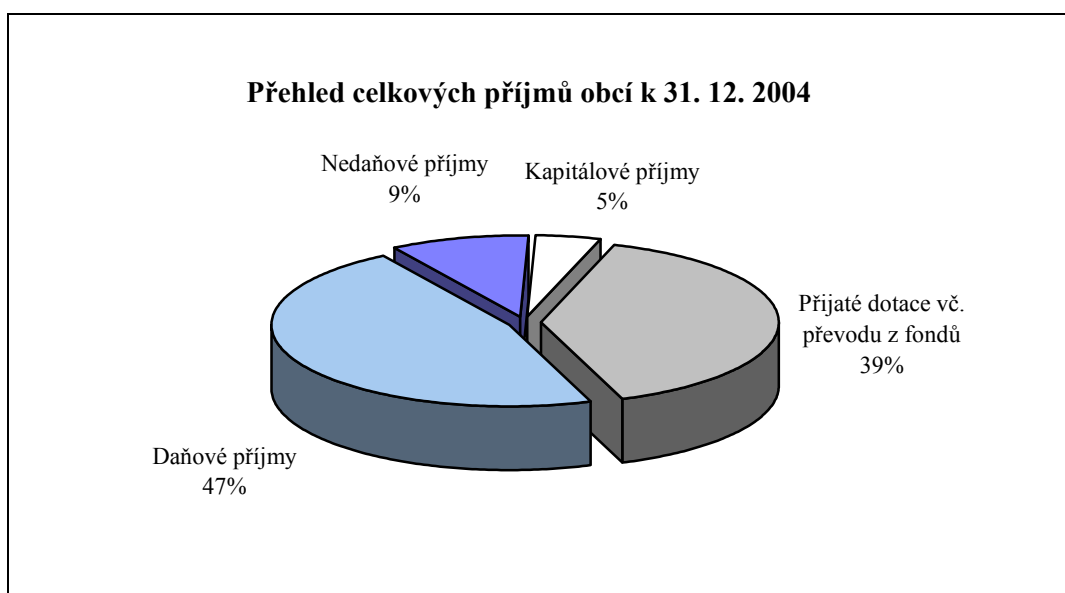
Příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy dosáhly výši **2,7 mld Kč** a proti roku minulému se snížily o 0,4 mld Kč. Položka zahrnuje např. veškeré příjmy z prodeje neinvestičního majetku, přijaté neinvestiční dary, přijaté pojistné náhrady a příjmy z úhrad vydobývaného prostoru a z vydobytých vyhrazených nerostů.

Podíl **kapitálových příjmů** na celkových příjmech činil v uplynulém roce zhruba 5 % a zůstal téměř na úrovni roku předchozího. Kapitálové příjmy obcí činily ke konci roku 11,1 mld Kč, tj. 105,9 % rozpočtu. Více než čtyři pětiny kapitálových příjmů tvoří příjmy z prodeje investičního majetku, tato položka se zvýšila proti minulému roku o 0,3 mld Kč, obce tedy získávaly příjmy především prodejem nemovitostí a pozemků. Naproti tomu poklesly o 1,2 mld Kč příjmy z prodeje akcií a majetkových podílů a ostatní kapitálové příjmy (přijaté dary nebo příspěvky na pořízení dlouhodobého majetku).

Vlastní příjmy obcí se na celkových příjmech podílejí 60,6 %, což je o 2,3 % více než v roce 2003, v absolutním vyjádření se vlastní příjmy zvýšily o 8,4 mld Kč. Zbývající část příjmů obcí tvoří přijaté dotace ze státního rozpočtu, dotace ze státních fondů, dotace od krajů, dotace z Národního fondu a převody z vlastních fondů.

V celkových příjmech obcí jsou zahrnuty **dotace ze státního rozpočtu a Národního fondu** ve výši **45,9 mld Kč** a ze **státních fondů** ve výši **6,8 mld Kč**. Dotace od krajů činily 35,7 mld Kč, kromě toho obce zapojily prostředky z vlastních účelových fondů ve výši 9,3 mld Kč. Podíl dotací na celkových příjmech činil v hodnoceném období 20,8 %, tj. pokles o 0,6 % proti roku minulému.

Graf č. 2

Soubor dotací ze státního rozpočtu je definován finančním vztahem státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích, příspěvkem na výkon státní správy obcím s rozšířenou působností, ostatními dotacemi z kapitoly VPS a dotacemi z ostatních kapitol ústředních orgánů státního rozpočtu.

Finanční vztah státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích obsahuje dotaci na částečnou úhradu neinvestičních výdajů domovů důchodců a ústavů sociální péče, a to pouze pro příspěvkové organizace, případně organizační složky zřizované obcemi. Dotace na jedno místo v domově důchodců činí 63 608 Kč. Dotace na ústavy sociální péče je diferencována podle charakteru pobytu, na denní pobyty 41 690 Kč, na týdenní pobyty 77 484 Kč. Dále je zde zahrnut příspěvek na financování provozních výdajů základních, mateřských, speciálních základních a mateřských škol a pro tzv. přípravné ročníky základních škol (jedná se o žáky se sociálním znevýhodněním). Příspěvek na jednoho žáka základní školy a jedno dítě v mateřské škole je stanoven na 1 221 Kč a proti roku 2003 byl navýšen o 317 Kč. Dotace pro vybraná zdravotnická zařízení je určena pouze pro vybraná dětská zdravotnická zařízení (kojenecké ústavy, dětské domovy), která nejsou příjmově napojena na soustavu zdravotních pojišťoven a jejichž zřizovatelem je obec. Dotace na jedno místo ve výši 77 484 Kč a proti roku předchozímu byla navýšena o 14,5 tis. Kč.

Do tohoto souboru dotací patří také příspěvek obcím na výkon státní správy prováděné obcemi v přenesené působnosti. Tento příspěvek je určen na částečnou úhradu osobních a věcných výdajů spojených s výkonem státní správy jednotlivými obcemi v každém kraji. Pro rok 2004 byla do příspěvku zapracována 5 % valorizace příspěvku. Dotace na dávky sociální péče jsou mandatorními výdaji státního rozpočtu a jsou určeny pro občany zdravotně postižené a sociálně potřebné a jsou vypláceny podle příslušných zákonů. V průběhu roku byla provedena dvě rozpočtová opatření, která se týkala navýšení objemů na výplaty sociálních dávek v celkové výši 0,3 mld Kč. Dotace na výkon zřizovatelských funkcí převedených z okresních úřadů obcím je určena obcím, které převzaly od okresních úřadů zřizovatelské funkce k organizacím. Jedná se o 31 organizací, z nichž 4 zabezpečují sociální služby, 3 zdravotnické služby a 24 jsou organizace z odvětví kultury, především knihovny a divadla.

Příspěvek na výkon státní správy obcím s rozšířenou působností je určen na částečnou úhradu osobních a věcných výdajů spojených s výkonem státní správy. Do objemu příspěvku na rok 2004 byl promítnut i vliv usnesení vlády č. 1247/2002 (jedná se o dobilancování převodů v rámci II. etapy reformy veřejné správy). Pro rok 2004 byla do příspěvku zapracována 5 % valorizace. Zákonem č. 457/2003 Sb., o státním rozpočtu ČR na rok 2004 byly v rámci finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům obcí s rozšířenou působností schváleny příspěvky na výkon státní správy spojené s výkonem agend státní sociální podpory. V návaznosti na změny v oblasti státní sociální podpory byla v průběhu roku 2004 agenda státní sociální podpory převedena od obcí s rozšířenou působností na úřady práce, které jsou organizační složkou Ministerstva práce a sociálních věcí. Na základě toho byl snížen finanční vztah státního rozpočtu k rozpočtům obcí s rozšířenou působností v alikvotní částce ve výši 0,7 mld Kč.

Obce zaúčtovaly do svých příjmů dotace zahrnuté do finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům obcí ve výši 25,2 mld Kč, rozdíl proti rozpočtu po změnách je způsoben, jak je již komentováno u hospodaření krajů, u hlavního města Prahy, finanční vztah města Praha je definován částečně u krajů a částečně u obcí, ve výkaznictví je Praha vedena pouze jako obec.

Druhý blok dotací ze státního rozpočtu jsou dotace investičního i neinvestičního charakteru, které jsou obcím uvolňovány v průběhu roku. Z kapitoly VPS byly obcím uvolněny dotace např. na úhradu výdajů na poštovné obcím s rozšířenou působností, na úhradu nákladů na volby do Evropského parlamentu, na volby do Senátu a krajských zastupitelstev, na nové, opakované a dodatečné volby do obecních zastupitelstev a Senátu, na integraci romské komunity, na prevenci kriminality na místní úrovni, na výkon agendy státní sociální podpory, na zabezpečení provozu ochranných systémů podzemních staveb (pro hlavní město Praha), na nákup správní budovy Tatra Kopřivnice, na průmyslovou zónu Kolín-Ovčáry a na dopravní stavby v souvislosti s mistrovstvím světa v hokeji. Dále byly obcím poskytnuty účelové prostředky na realizaci Programu výstavba a obnova budov a staveb škol a školských zařízení.

Celkem obce přijaly do svých pokladen účelové finanční prostředky z rozpočtu kapitoly VPS ve výši 30,7 mld Kč.

Z kapitoly státního rozpočtu OSFA byly převedeny obcím finanční prostředky ve výši 0,1 mld Kč. Prostředky byly směřovány na dokončení sportovního centra Strahov, na refundaci výdajů za energie a služby v budovách bývalých okresních úřadů, na nájemné za kontaktní místa státní sociální podpory a na opravu místních komunikací v souvislosti s odstraňováním povodňových škod.

Další zdroj příjmů obcí představují dotace poskytované přímo z rozpočtu jednotlivých kapitol státního rozpočtu. Prostřednictvím těchto dotací se realizují významné programy, které přispívají k rozvoji municipální infrastruktury. Obce přijaly v roce minulém z rozpočtů ústředních orgánů státní správy finanční prostředky v celkové výši 14,0 mld Kč, což představuje pokles o cca 0,6 mld Kč oproti předchozímu roku.

Tabulka č.7

Přehled o přijatých dotacích a půjčkách obcemi z rozpočtů jednotlivých kapitol a ze státních fondů v roce 2004

(v mil. Kč)

Kapitola	Celkem	z toho:		
		Neinvestiční	Investiční	Půjčky
Poslanecká sněmovna Parlamentu	0,3	0,3		
Úřad vlády ČR	3,1	3,1		
Ministerstvo obrany	13,8	9,9	3,9	
Ministerstvo práce a sociálních věcí	915,1	684,6	230,5	
Ministerstvo vnitra	132,6	19,6	113,0	
Ministerstvo životního prostředí	309,0	73,7	235,3	
Ministerstvo pro místní rozvoj	2 710,2	548,3	2 161,9	
Ministerstvo průmyslu a obchodu	375,6	5,2	370,4	
Ministerstvo dopravy a spojů	2,9		2,9	
Ministerstvo zemědělství	1 738,0	267,8	1 466,5	3,7
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	7 078,7	6 978,6	100,1	
Ministerstvo kultury	606,2	371,6	234,6	
Ministerstvo zdravotnictví	132,0	2,1	129,9	
Národní fond	1 085,8	42,6	1 043,2	
Operace státních finančních aktiv	139,4	54,4	85,0	
Všeobecná pokladní správa	30 670,2	26 049,8	4 604,1	16,3
Státní fond životního prostředí	3 295,7	159,0	2 679,9	456,8
Státní fond dopravní infrastruktury	617,5	161,8	455,7	
Státní fond rozvoje bydlení	3 625,3	146,9	3 245,4	233,0
C e l k e m	53 451,4	35 579,3	17 162,3	709,8

Finanční prostředky poskytnuté z **Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy** činily 7,1 mld Kč, většina těchto účelových prostředků zahrnuje přímé náklady na vzdělávání, dotace na soukromé a církevní školy, projekty romské komunity, program podpory vzdělávání národnostních menšin a integraci cizinců, podporu odborného vzdělávání a státní informační politiku, investiční oblast byla zaměřena na výstavbu a obnovu sportovních zařízení.

Obce přijaly z kapitoly **Ministerstva pro místní rozvoj** účelové dotace ve výši 2,7 mld Kč. Finanční prostředky byly použity především v rámci programu Výstavba nájemních bytů a technické infrastruktury ve vlastnictví obcí a programu Podpora regionálního rozvoje. Další prostředky směřovaly na regeneraci panelových sídlišť a na odstranění vad panelové technologie. Značný objem finančních prostředků byl rovněž uvolněn obcím na řešení následků povodňové katastrofy v roce 2002. Jednalo se především o opravy bytového fondu poškozeného povodněmi a poskytování dotací v rámci Programu obnovy venkova.

Ministerstvo práce a sociálních věcí poskytlo obcím účelové dotace ve výši 0,9 mld Kč na aktivní politiku zaměstnanosti a zabezpečení provozu sociálních služeb obcí dle usnesení vlády č.402/2002. Největší část prostředků byla směřována do investiční oblasti na Program pořízení a technická obnova majetku ve správě ústavů sociální péče. Prostředky byly určeny na odstranění havarijních stavů zařízení sociální péče včetně domovů důchodců v působnosti územních orgánů formou rekonstrukcí a modernizací a rovněž na financování náhrad za restituované objekty zařízení sociální péče.

Z rozpočtu **Ministerstva zemědělství** přijaly obce finanční prostředky ve výši 1,7 mld Kč. Převážná část dotací směřovala do oblasti investic (1,5 mld Kč) na výstavbu a technickou obnovu vodovodů a úpraven vod, čistíren, kanalizací a v rámci programu Státní pomoc při obnově území postiženého povodní v roce 2002. Neinvestiční přijaté dotace byly určeny pro obce na hospodaření v lesích, dále v rámci podpůrných programů agrokomplexu na restrukturalizaci zemědělské výroby zalesněním.

Finanční prostředky ve výši 0,4 mld Kč převedlo obcím ze svého rozpočtu **Ministerstvo průmyslu a obchodu**. Dotace směřovaly především na výstavbu a technickou obnovu inženýrských sítí průmyslových zón (vybudování plynovodu,

kanalizace, komunikací, úpravy ploch stavenišť apod.). To významným způsobem přispívá ke zkvalitnění investičního prostředí a zvyšuje konkurenceschopnost České republiky při získávání zahraničních i domácích přímých investic.

Obce přijaly z rozpočtu **Ministerstva kultury** dotace ve výši 0,6 mld Kč, zejména na Program regenerace městských památkových rezervací, na Program záchrany architektonického dědictví, na zajištění regionálních funkcí veřejných knihoven apod. V investiční oblasti se jednalo o opravy a rekonstrukce významných kulturních objektů.

Z kapitoly **Ministerstva zdravotnictví** byly obcím uvolněny dotace v celkovém objemu 0,1 mld Kč. Největší část finančních prostředků byla uvolněna v investiční oblasti na obnovu materiálně technické základny regionálních zdravotnických zařízení.

Významný zdroj příjmů některých obcí představují dotace a půjčky ze státních fondů. Obce přijaly v minulém roce finanční prostředky ve výši 7,5 mld Kč, což představuje přibližně úroveň roku 2003. Na této částce se významně podílí dotace (2,8 mld Kč) a půjčky (0,5 mld Kč) ze **Státního fondu životního prostředí**. Největší část prostředků směřovala k ochraně vod a ovzduší, především se jednalo o realizaci opatření k ochraně zdrojů pitné vody, rozšíření obecních čistíren odpadních vod, rozšíření kanalizačních systémů, výstavbu veřejných částí přípojek a STL plynovodů. Ze **Státního fondu rozvoje bydlení** byly obcím poskytnuty účelové dotace a půjčky ve výši cca 3,6 mld Kč na výstavbu obecních nájemních bytů a na výstavbu bytů v domech s pečovatelskou službou. Ze **Státního fondu dopravní infrastruktury** získaly obce účelové prostředky ve výši cca 0,6 mld Kč na výstavbu a obnovu silniční sítě statutárních měst, další prostředky byly určeny na financování dopravní infrastruktury v příslušných oblastech.

V průběhu roku 2004 získaly obce do svých rozpočtů dotace z **Národního fondu** v objemu 1,1 mld Kč, což je proti roku předchozímu o 4,6 mld Kč méně. Finanční prostředky směřovaly na obnovu dopravy, na sanaci povodňových postižených oblastí, na ochranu kulturního dědictví, na vzdělávání, na obnovu vodárenství a odpadních vod apod.

Výdaje

Celkové výdaje obcí ke konci roku 2004 dosáhly výše **258,3 mld Kč**, což je o 3,9 % více než v roce 2003. Dosažené celkové výdaje obcí jsou ve srovnání s minulým rokem vyšší o 9,7 mld Kč. Celkové výdaje obcí se na celkových výdajích územních samosprávných celků podílejí ve výši 81,3 %.

Tabulka č.8

Přehled výdajů obcí za rok 2003 a 2004

(v mil. Kč)

Ukazatel	Obce skutečnost k 31.12.2003	Obce skutečnost k 31.12.2004
I. Běžné výdaje (po konsolidaci)	177 000,7	180 360,9
z toho :		
Platy zaměst. a ost.platby za proved. práci	18 878,1	19 460,3
Nákup vody,paliv,energie,služeb a ost.nákupy	39 790,1	40 269,0
Výdaje na dopravní územní obslužnost	1 409,1	1 388,1
Neinvestiční transfery příspěv. a pod. organ.	60 187,5	62 784,0
Neinvestiční transfery obyvatelstvu	15 417,2	15 229,3
II. Kapitálové výdaje (po konsolidaci)	71 542,8	77 893,4
Výdaje celkem (po konsolidaci)	248 543,5	258 254,3
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci)	-4 576,2	-9 780,2

Dosažené výdaje byly kryty vlastními příjmy, účelovými dotacemi ze státního rozpočtu, z rozpočtů státních fondů a z rozpočtů krajů, zapojením prostředků z fondů rezerv a rozvoje, použitím doplňkových příjmů, úvěrů a půjček a v případě statutárního města Ostrava výnosy komunálních obligací.

Běžné výdaje

Běžné výdaje obcí dosáhly výše 180,4 mld Kč a tvoří 69,8 % jejich celkových výdajů. Ve srovnání s vývojem v minulém roce se běžné výdaje zvýšily o 3,4 mld Kč. Na běžných výdajích územních samosprávných celků se běžné výdaje obcí podílely 78,1 %.

Z porovnání meziročního vývoje běžných výdajů je patrný nárůst téměř u všech sledovaných položek. Nejvýraznější nárůst je vykázan na položce **neinvestiční transfery příspěvkovým organizacím**. Tato položka tvořila 34,8 % běžných výdajů a promítá se v oblasti školství, jako přímé náklady na vzdělání u základních škol, které byly prostřednictvím rozpočtů krajů financovány z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. V rámci této položky obce čerpaly výdaje na platy a náhrady platů, popř. mzdy a náhrady mezd, odměny za pracovní pohotovost a za práci vykonávanou na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, výdaje na učební pomůcky, učebnice a školní potřeby, pokud se žákům poskytují bezplatně.

Druhou objemově největší položkou, která tvořila 22,3 % běžných výdajů nezbytných pro chod obcí a jejich organizací, byl **nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatních nákupů**. V porovnání se stejným obdobím minulého roku však dochází pouze k mírnému nárůstu. Vzhledem k tomu, že v rámci reformy veřejné správy byly ve vztahu k obcím v oblasti převodu zřizovatelských funkcí dokončeny jednotlivé postupové kroky, neočekávají se v nejbližším období výrazné změny v čerpání této položky.

Na položce **platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci** bylo dosaženo celkem 19,5 mld Kč, nárůst proti roku 2003 činí pouze 3,1 %.

Obce vykazaly nižší výdaje na položce **neinvestiční dotace podnikatelským subjektům** v odvětví drážní a silniční dopravy, bytového hospodářství, oprav komunikací a v oblasti sběru a čištění odpadních vod. Obce zaúčtovaly tyto výdaje ve výši 13,6 mld Kč, tj. o 1,4 mld Kč méně než ve stejném období minulého roku.

Výdaje obcí na **dopravní územní obslužnost** dosáhly výše 1,4 mld Kč a jsou zhruba na stejné úrovni jako v minulém roce. Řešení dopravní obslužnosti se v roce 2004 přeneslo na kraje, které obdržely ze státního rozpočtu do svých rozpočtů příspěvky na úhradu ztráty v silniční a drážní dopravě, jejichž čerpání vykazaly ve svých výdajích.

Součástí běžných výdajů jsou i **neinvestiční transfery obyvatelstvu**, především **sociální dávky**, které ke konci sledovaného období dosáhly u obcí částky 14,3 mld Kč (ve stejném období minulého roku 14,1 mld Kč). V čerpání sociálních dávek vyplácených obcemi dochází k zanedbatelnému nárůstu.

Jedním ze zdrojů čerpání běžných výdajů byla **dotace v rámci finančního vztahu státního rozpočtu k obcím**, kterou obce přijaly do svých příjmů v průběhu roku 2004. Obce čerpaly běžné výdaje na sociální dávky, na provoz vybraných zdravotnických zařízení, která nejsou příjmově napojena na soustavu zdravotních pojišťoven (kojenecké ústavy, dětské domovy) a na provoz domovů důchodců a ústavů sociální péče, na příspěvky na výkon státní správy a na příspěvky na jednoho žáka mateřské a základní školy.

Kromě čerpání běžných výdajů na tyto tituly se ve výdajové části obcí promítlo i čerpání dotace na výkon zřizovatelských funkcí převedených z okresních úřadů obcím a ostatních činností v oblasti sociálních služeb. Jednalo se o výdaje organizací, které při ukončení činnosti okresních úřadů byly převedeny do samosprávné působnosti obcí a obce se staly zřizovateli příspěvkových organizací v oblastech kultury, sociálních služeb a zdravotnictví.

Dalším zdrojem financování běžných výdajů byly **neinvestiční dotace poskytnuté ze státního rozpočtu**, a to jak z rozpočtů kapitol VPS a OSFA, tak i z rozpočtů ostatních kapitol státního rozpočtu a ze státních fondů.

V čerpání běžných výdajů se výrazným způsobem promítly neinvestiční dotace, které obce získaly na přímé náklady na vzdělání, na opravy bytového fondu poškozeného povodní v roce 2002 a na opravy v rámci Programu obnovy venkova. V běžných výdajích obcí s rozšířenou působností se promítlo čerpání finančního příspěvku určeného na úhradu nákladů spojených se zabezpečením přípravy pro výkon státní správy, dále obce čerpaly výdaje na volby.

Kromě toho obce čerpaly běžné výdaje na realizaci akcí v rámci Programu péče o krajinu převedené do rozpočtů obcí z rozpočtu Ministerstva životního prostředí, na veřejné informační služby knihoven a na podporu regionálních funkcí

knihoven, na kulturní aktivity a na regeneraci městských památkových rezervací a zón z rozpočtu Ministerstva kultury.

Na čerpání běžných výdajů se rovněž podílely dotace z Ministerstva práce a sociálních věcí na aktivní politiku zaměstnanosti, kdy úřady práce uvolnily dotace na podporu veřejně prospěšných prací, při nichž obce vytvářejí pracovní místa pro své občany, příspěvky a náhrady z rozpočtu Ministerstva zemědělství poskytované podle lesního zákona a na podpůrné programy agrokomplexu na restrukturalizaci zemědělské výroby zalesněním.

Dalším zdrojem čerpání běžných výdajů obcí, byly neinvestiční dotace, které kraje poskytly obcím z vlastních zdrojů ve výši cca 0,6 mld Kč. Obce tyto finanční prostředky použily na provoz záchranných sborů dobrovolných hasičů, na provoz středisek pečovatelské služby, na provoz domovů důchodců, na opravy kulturních památek a památkových objektů, na podporu rozvoje venkovských oblastí apod.

Z podkladů k finančnímu vypořádání účelových dotací poskytnutých na řešení následků povodní v letech 1997 a 1998 je patrné, že finanční prostředky byly vyčerpány, akce vyvolané následky povodní z let 1997 a 1998 byly již většinou ukončeny.

Kapitálové výdaje

Úhrnný objem kapitálových výdajů obcí dosáhl objemu 77,9 mld Kč a byl vyšší proti roku minulému o 6,4 mld Kč.

Kapitálové výdaje obcí se na jejich celkových výdajích podílely 30,2 % (v roce minulém činil tento podíl 28,8 %). Na kapitálových výdajích územních samosprávných celků se kapitálové výdaje obcí podílely 89,7 %.

Oproti minulému roku dochází u položky **investiční dotace podnikatelským subjektům** ke snížení, a to o 0,5 mld Kč.

Proti stejnému období minulého roku se zvýšily **výdaje na investiční nákupy a související výdaje** (výdaje na investiční akce) o 6,2 mld Kč, obce začínají více investovat. Jejich zdroji jsou účelové dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů, vlastní zdroje, úvěry a půjčky.

Položka **nákup akcií a majetkových podílů**, kterou vykazují obce, zaznamenala ve srovnání s minulým obdobím rovněž mírný nárůst.

Na čerpání kapitálových výdajů se také podílely investiční dotace poskytnuté obcím z rozpočtu kapitoly VPS a kapitoly OSFA, z rozpočtů ostatních kapitol státního rozpočtu, ze Státního fondu životního prostředí a Státního fondu rozvoje bydlení a z Národního fondu (celkový objem investičních účelových dotací, které byly zdrojem čerpání kapitálových výdajů obcí, činil v roce 2004 téměř 17,2 mld Kč).

Kromě investičních akcií zejména v odvětví školství a zdravotnictví se jednalo rovněž o čerpání účelových dotací poskytnutých na výstavbu obecních bytů a domů s pečovatelskou službou, na výstavbu nových ústavů sociální péče dle zákona č.164/1998 Sb., které budou sloužit jako náhrada za restituované objekty, na opravu a na výstavbu a technickou obnovu silniční sítě ve správě statutárních měst a obcí.

Dále se jednalo o výdaje čerpané z dotací na podporu rozvoje průmyslových zón, v rámci kterých byly výdaje čerpány na výstavbu technické infrastruktury s cílem připravenosti území pro nové investice do průmyslu, na program obnovy venkova, na revitalizaci říčních systémů, na výstavbu vodovodů, kanalizací a čističek odpadních vod a na další programy související s ochranou životního prostředí.

Obce rovněž čerpaly investiční dotace poskytnuté z rozpočtů státních fondů, zejména ze Státního fondu životního prostředí na akce související s nakládáním s odpady, na ochranu ovzduší a ochranu přírody a ze Státního fondu dopravní infrastruktury na akce realizované v oblasti dopravy.

V roce 2004 obce vykázaly čerpání výdajů na programy financované z prostředků Národního fondu. Jednalo se zejména o obnovu vodárenství a odpadních vod, sanaci území postižených povodněmi z minulých let a spolupráci příhraničních oblastí České republiky s Německou republikou, s Polskem a s Rakouskem.

Dalším zdrojem čerpání kapitálových výdajů obcí byly dotace z vlastních zdrojů krajů. Kraje v průběhu roku uvolnily do rozpočtů obcí cca 0,5 mld Kč, které obce použily na komunální rozvoj, na pořízení územně plánovací dokumentace, na výstavbu protipovodňových opatření, na výstavbu vodovodů, kanalizací, čističek odpadních vod, na rekonstrukce místních komunikací apod.

I v roce 2004 jednotlivé investiční programy předpokládaly participaci vlastními zdroji ze strany obcí. To sice vedlo obce na jedné straně k efektivnějšímu vynakládání finančních prostředků, avšak na druhé straně vytvářelo tlak na zapojení mimorozpočtových zdrojů, a to především z fondů rezerv a rozvoje.

Finanční situaci obcí lze hodnotit jako stabilizovanou.

4. Vývoj zadluženosti

Obce vykázaly ke konci roku 2004 **celkový dluh ve výši 74,8 mld Kč** a proti skutečnosti roku 2003 se jedná o **nárůst ve výši 6,3 %**, v absolutním vyjádření se jedná o **zvýšení o 4,4 mld Kč**.

V celkovém objemu zadluženosti obcí jsou zahrnuty bankovní úvěry od peněžních ústavů, výnosy emitovaných komunálních dluhopisů a návratné finanční výpomoci a půjčky ze státního rozpočtu a z rozpočtů státních fondů (Státní fond životního prostředí, Státní fond rozvoje bydlení).

Tabulka č.9

Souhrnné údaje o zadluženosti obcí ČR

(v mld Kč)

Ukazatel	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
úvěry	2,5	4,9	8,7	11,6	13,5	18,0	17,6	18,4	22,6	27,3	35,2	38,5
komunální obligace		7,6	8,5	11,9	13,2	11,9	10,9	10,1	13,3	15,9	21,7	23,9
přijaté finanční výpomoci a ostatní dluhy	0,9	1,8	3,1	4,8	7,7	9,1	11,5	12,5	12,4	12,6	13,5	12,4
Celkem	3,4	14,3	20,3	28,3	34,4	39,0	40,0	41,0	48,3	55,8	70,4	74,8

Z údajů uvedených v tabulce, je patrné, že ve sledovaném roce došlo k nárůstu objemů úvěrů a k nárůstu objemů emitovaných komunálních obligací, který se týká pouze statutárního města Ostrava. Obce vykázaly pokles přijatých návratných finančních výpomocí, a to na úroveň roku 2001.

Úvěry, které obce přijaly od peněžních ústavů, byly tak jako v minulých letech i nadále směřovány především na akce související s ochranou životního prostředí, zejména na výstavbu plynofikací, kanalizací, čističek odpadních vod a vodovodů a skládek tuhých odpadů, ale také na výstavbu obecních bytů a domů s pečovatelskou službou, na rekonstrukci bytového fondu, na rekonstrukce a opravy místních komunikací apod.

Termíny splatnosti úvěrů jsou stanoveny v rozmezí 2 až 24 let, obce většinou ručí svým majetkem a budoucími příjmy.

Obce vykázaly, že v roce 2004 přijaly půjčky ve výši cca 10,1 mld Kč a současně uhradily splátky ve výši 6,6 mld Kč, saldo půjček za rok 2004 činilo 3,5 mld Kč (obce si více půjčovaly než splácely). Ve srovnání s minulým rokem, však dochází ke zpomalení tempa vývoje zadluženosti, protože v roce 2003 obce přijaly půjčky ve výši 14,4 mld Kč.

V roce 1994 vykázalo zadluženost 1 969 obcí z celkového počtu obcí 6 221, tj. 31,7 % obcí. V roce 2004 vykázalo zadluženost 3 217 obcí z celkového počtu obcí 6 244, což je více než polovina obcí z celkového počtu. Počet obcí, které vykázaly v minulých letech zadluženost, je stabilizovaný.

Mezi poskytovatele úvěrů se řadí 11 peněžních ústavů, nejčastějším poskytovatelem úvěrů obcím je již tradičně Česká spořitelna, a.s. Vyskytují se i takové obce, které přijaly v průběhu roku 2004 několik úvěrů a každý od jiné banky.

Pokud jde o **emise komunálních obligací** z minulých let některá města se zcela vyrovnala se svými závazky, některá města řešila splátky emise komunálních obligací přijetím především úvěru od peněžního ústavu. Tento způsob získávání mimorozpočtových prostředků si v roce 2004 zvolilo pouze město Ostrava.

Položka **přijaté finanční výpomoci a ostatní dluhy** vykázala ve srovnání s minulým rokem pokles o 1,1 mld Kč. Konkrétně se jedná o bezúročné půjčky, které jsou poskytovány z rozpočtů některých resortů a státních fondů v rámci finanční politiky státu. Vývoj této položky lze počínaje rokem 2000 hodnotit jako stabilizovaný. Návratnost těchto finančních prostředků je u každého dotačního titulu a u každé obce odlišná, závisí na posouzení celkové finanční situace nejen v daném čase, ale i v rozpočtovém výhledu.

Obce vykázaly, že přijaly půjčky především z rozpočtů **Státního fondu životního prostředí a Státního fondu rozvoje bydlení**.

Půjčky jsou směřovány na bytový fond obcí a na akce související s ochranou životního prostředí (výstavba a technická obnova vodovodů a úpraven vod, kanalizací a čistíren odpadních vod). Státní fond životního prostředí i nadále zachovává strategii přijatou v minulých letech, to znamená, na kombinaci půjčky, dotace a vlastních zdrojů obcí. Tato forma umožňuje poskytovat většímu počtu obcí finanční prostředky, které slouží ke zlepšení infrastruktury obcí a především ke zkvalitnění životního prostředí.

Po odpočtu zadluženosti statutárních měst ve výši 45,9 mld Kč činila celková zadluženost v roce 2004 ostatních obcí 28,9 mld Kč.

Tabulka č.10

Údaje o zadluženosti obcí ČR bez statutárních měst

(v mld Kč)

Ukazatel	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
úvěry	3,8	6,3	9,9	12,7	14,4	12,9	13,4	14,3	16,5	18,4	19,8
komunální obligace	0,3	0,9	1,6	1,6	1,4	0,9	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0
přijaté finanční výpomoci a ostatní dluhy	1,4	2,7	4,2	6,5	7,6	9,8	10,2	9,8	9,7	9,6	9,1
Celkem	5,5	9,9	15,7	20,8	23,4	23,6	24,1	24,1	26,2	28,0	28,9

U obcí bez statutárních měst došlo v roce 2004 k jednomu z nejnižších nárůstů celkové zadluženosti, která se sleduje počínaje rokem 1993 (v roce 2003 činila zadluženost obcí po odpočtu statutárních měst 28,0 mld Kč). Z tabulky je patrné, že nárůst se promítá pouze u položky úvěry, které obce přijaly od peněžních ústavů, pokles vykazuje položka přijaté návratné finanční výpomoci.

Z pohledu posuzování zadluženosti podle velikostních kategorií, lze konstatovat, že téměř všechny obce s počty obyvatel nad 5 tisíc, vykazují zadluženost. Podíl zadlužených obcí, které jsou v nejnižších velikostních kategoriích, je výrazně nižší.

Na konci roku 2004 dosáhla zadluženost na 1 obyvatele všech zadlužených obcí výše 8,5 tis. Kč, v roce 1994 to bylo 1,9 tis. Kč.

Z podkladů, které jsou k dispozici a z hodnocení vývoje v minulých letech je patrné, že na celkovém nárůstu zadluženosti se výraznou měrou podílejí statutární města. Podíl zadluženosti statutárních měst na celkové zadluženosti obcí dosáhl ve sledovaném roce 61,4 %, v minulém roce činil 60,2 %. Jedná se tedy o další zvýšení zadluženosti velkých měst.

Z následující tabulky je patrný vývoj podílu statutárních měst na celkové zadluženosti v jednotlivých letech.

Tabulka č.11

Vývoj podílu zadluženosti statutárních měst na celkové zadluženosti

(v mld Kč)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
celková zadluženost ČR	34,4	39,0	40,0	41,0	48,3	55,8	70,4	74,8
zadluženost statutárních měst	13,6	15,6	16,4	16,9	24,2	29,6	42,4	45,9
% podíl statutárních měst na celkové zadluženosti	39,5	40,0	41,0	41,2	50,1	53,0	60,2	61,4

Celková zadluženost (přijaté úvěry po odpočtu splátek, návratné finanční výpomoci a emitované komunální dluhopisy) **hlavního města Prahy** dosáhla ke konci roku 2004 celkové výše 33,7 mld Kč. Ve srovnání se stavem na konci minulého roku nedochází k žádným velkým změnám (v roce 2003 vykázalo hlavní město Praha zadluženost ve výši 33,5 mld Kč).

Hlavní město Praha vydalo v roce 1994 první emisi komunálních obligací v celkové výši 250,0 mil. USD, kterou plně splatilo v roce 1999. Ve stejném roce vydalo hlavní město druhou emisi ve výši 200,0 mil EUR, tato emise má splatnost v roce 2009. Třetí emise byla městem vydána v roce 2001 v celkové výši 5,0 mld Kč, její splatnost je stanovena na rok 2011. Poslední emisi komunálních obligací v úhrnné hodnotě 170,0 mil. EUR vydalo město v roce 2003 se splatností v roce 2013.

Město využilo veškeré finanční prostředky z emitovaných obligací na financování investičních akcí, konkrétně na dostavbu jednotlivých tras pražského metra, na výstavbu tramvajové tratě na Barrandov, na jihozápadní část městského okruhu a na realizaci nových protipovodňových opatření.

Město přijalo kromě úvěru od ING Barings z roku 2000 na financování výstavby trasy metra B na Černý Most v objemu 3,8 mld Kč, jehož splatnost byla stanovena na rok 2010, další úvěr od České pojišťovny ve výši 0,7 mld Kč na financování odkupu klasifikovaných aktiv První městské banky, a.s. v souvislosti s jejím ozdravením. Termín splatnosti tohoto úvěru byl stanoven na rok 2006, město jej postupně splácí.

Ostatní úvěrové smlouvy uzavřelo hlavní město Praha v letech 1999 až 2003 s Evropskou investiční bankou a celkový objem těchto úvěrových prostředků již představuje 425,0 mil. EUR, tedy cca 13,0 mld Kč. Takto získané finanční prostředky město používá výhradně na financování dalších strategických investic, jejichž projekty procházejí schvalovacími procesy v Evropské investiční bance. Jedná se o pokračování výstavby trasy C pražského metra a financování vodohospodářské infrastruktury, o obnovu metra a městské infrastruktury poškozené povodní v roce 2002.

Město hodnotí podmínky, které poskytuje Evropská investiční banka, jako velmi výhodné a nesrovnatelné s podmínkami od standardních peněžních ústavů v České republice. Čerpání jednotlivých tranší jednotlivých úvěrových limitů se odvíjí od aktuálních potřeb hlavního města a podle postupu realizace konkrétní investiční akce. Město má možnost stanovit měnu, v jaké potřebuje finanční prostředky získat a kalkulace úrokových sazeb je ze strany Evropské investiční banky pro město výhodná. Hlavnímu městu je u poskytnutých tranší umožněn několikaletý odklad začátku jejich splácení v návaznosti na volné finanční zdroje. Z úvěrových smluv vyplývá, že hlavní město bude tyto půjčky splácet Evropské investiční bance až do roku 2033.

Z přehledu je patrné, že hlavní město používá úvěrové zdroje na zásadní a nutné investice. Současně je nezbytné konstatovat, že ukazatel dluhová služba nebude překročen, podle předběžných propočtů je ve výši 3,4 %. Limit ukazatele dluhové služby byl stanoven ve výši 30 %. Dluh na 1 obyvatele hlavního města Prahy činil koncem roku 29 tis. Kč. Vzhledem k tomu, že v průběhu dalších 5 let bude hlavní město muset splatit zhruba 21,0 mld Kč, zastupitelstvo hlavního města se rozhodlo již v roce 2000 zřídit tzv. Rezervní fond, na který postupně ukládá finanční prostředky na úhradu svých závazků.

V souvislosti se zpřesněním střednědobého výhledu hlavního města Prahy projedná zastupitelstvo v průběhu prvního pololetí 2005 novou koncepci práce s cizími zdroji ve vazbě na stanovení optimálního modelu zadluženosti a na nový model tvorby rezerv na splacení dluhových závazků.

Zadluženost **statutárního města Brno** dosáhla ke konci roku 2004 celkové výše 6,7 mld Kč. Na tomto objemu se podílejí dvě emise komunálních obligací, které město již vydalo, celkovou částkou 4,6 mld Kč. Kromě toho město přijalo krátkodobý kontokorentní úvěr v úhrnné výši 285,0 mil. Kč a koncem roku 2004 emitovalo krátkodobé směnky v objemu 850,0 mil. Kč se splatnostmi do jednoho a do tří měsíců.

Zůstatek nesplacených jistin úvěrů městských částí činil ke konci roku 2004 celkem 483,0 mil. Kč. V průběhu roku 2004 městské části čerpaly nové bankovní úvěry na regeneraci bytového fondu v celkové výši 102,0 mil. Kč, z toho je již splaceno 65,3 mil. Kč. Z vydaného a splaceného objemu přibližně 39,0 mil. Kč připadalo na přefinancování stávajících úvěrů.

Kromě toho město splatilo 4,0 mil. Kč z úvěru na budování Brněnského podnikatelského parku a nesplacený zůstatek činil ke konci roku 18,8 mil. Kč.

Po dobu platnosti desetiletého EMTN Programu města Brno z roku 2001 je zadluženost městských částí omezena limitem ve výši 600,0 mil. Kč a město může přijímat úvěry pouze do výše 20,0 mil. Kč, na tuto částku je také omezeno přijímání záruk města za třetí osoby. Současně bylo pozastaveno přijímání leasingových smluv.

Město Brno získané úvěrové zdroje použilo na rozvoj své základní infrastruktury, podle předběžných propočtů město nepřekročí ukazatel dluhová služba.

Zadluženost **města Ostrava** dosáhla ke konci roku 2004 celkové výše 4,7 mld Kč. Město emitovalo v červenci 2004 komunální dluhopisy v celkové výši 100,0 mil. EUR, tj. 3,1 mld Kč se splatností v roce 2014. Finanční prostředky budou postupně použity na investiční výstavbu ve městě.

Hlavní město Praha a statutární města Brno a Ostrava přijala návratné finanční výpomoci z rozpočtu Státního fondu rozvoje bydlení na opravy a modernizaci bytového fondu, hlavní město Praha současně na opravy bytového fondu vyvolané povodní v roce 2002.

Zadluženost krajů dosáhla ke konci roku 2004 celkové výše 1,5 mld Kč, proti roku 2003 se jedná o nárůst ve výši o 0,2 mld Kč. Na této částce se zadluženost jimi zřizovaných příspěvkových organizací podílí cca 35,2 %.

Kraje vykazaly celý nárůst na položce úvěry, položka návratné finanční výpomoci přijaté ze státního rozpočtu a z rozpočtů státních fondů zůstala bez změn. Zadluženost vykazaly všechny kraje s výjimkou Plzeňského kraje. Nejnižší hodnoty vykázal Jihomoravský kraj, nejvyšší hodnoty Královéhradecký kraj.

Kraje neemitovaly žádné komunální obligace. Všechny kraje dosáhly za rok 2004 nízkých hodnot ukazatele dluhová služba.

Liberecký kraj financoval rekonstrukci budovy krajského úřadu směnkami v hodnotě 160,0 mil. Kč, směnky jsou splatné do roku 2009.

Pardubický kraj přijal úvěr od České spořitelny ve výši 62,0 mil. Kč s termínem splatnosti 30. června 2008, zapůjčené finanční zdroje použije na rekonstrukce a přístavby nemocnic Pardubického kraje a na nákup nemovitosti.

Zlínský kraj přijal úvěr ve výši 250,0 mil. Kč na financování schodku rozpočtu se splatností do roku 2013. V roce 2004 zapojil do výdajů částku 200,0 mil. Kč.

Dobrovolné svazky obcí (126 DSO z celkového počtu 748, tj. 16,8 %) vykázaly celkovou zadluženost ve výši 1,1 mld Kč, zhruba polovina celkového objemu jsou úvěry přijaté od peněžních ústavů. Dobrovolné svazky obcí použily získané prostředky na financování především plynofikací, kanalizací a vodovodů, čističek odpadních vod a na akce související s ochranou životního prostředí.